
Karin Karakaşlı
Cumba

KARİN KARAKAŞLI
CUMBA

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Doğan Kitap, 2009

Can Yayınları'nda gözden geçirilmiş 1. basım: Ağustos 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3549-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735493

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

KARİN KARAKAŞLI CUMBA

DENEME

♥can

Karin Karakaşlı'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yetersiz Bakiye, 2015

Asiye Kabahat'ten Şarkılar Dinlediniz, 2016

Başka Dillerin Şarkısı, 2017

Can Kırıkları, 2017

Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?, 2017

KARİN KARAKAŞLI, 1972'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nün ardından Yeditepe Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. 1998'de öykü dalında *Varlık* dergisinin Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü kazandı. *Agos* gazetesi genel yayın yönetmen yardımcısı olan ve kapanana kadar *Radikal İki*'de düzenli olarak yazan Karakaşlı'nın eserleri şunlardır: *Başka Dillerin Şarkısı* (öykü, 1999), *Can Kırıkları* (öykü, 2002), *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* (roman, 2005), *Ay Denizle Buluşunca* (gençlik romanı, 2008), *Cumba* (deneme, 2009), *Türkiye'de Ermeniler: Cemaat, Birey, Yurttaş* (inceleme, Günay Göksu Özdoğan, Füsun Üstel ve Ferhat Kentel'le, 2009), *Benim Gönüm Gümüş* (şiir, 2009), *Gece Güneşi* (çocuk kitabı, 2011), *Her Kimsen Sana* (şiir, 2012), *Dört Kozalak* (gençlik romanı, 2014), *Yetersiz Bakiye* (öykü, 2015), *İrtifa Kaybı* (şiir, 2015), *Asiye Kabahat'ten Şarkılar Dinlediniz* (anlatı, 2016).

İçindekiler

Can Güvenliğiniz İçin Bu Binanın Altından Geçmeyiniz ..	13
KÂİNAT İLE MEMLEKET	
Herkesin İstanbul'u Kendine	21
Sarsılan Yazı	24
Ölmek mi Zor, Kalmak mı?	27
Affola	30
Maddeler Arasında	33
Sisler Ülkesi	36
"Masum Bir Ülke Arıyorum"	38
Vitrin Camları	41
Senna'nın Ölümü	44
Irak, Kıbrıs, Küçük Kız	47
Kurtarın	50
Hasar Tespit Çalışmaları	53
Nasıl Bir Dünya İsterdiniz?	55
Masumiyetin Kırıldığı An	58
Bana Ülkenin Fotoğrafını Göster	61
Barışın Dili Bıçak Sırtı	64
Kuru Kalabalık	67
Kötü	70

MEDENİYET

Sevdasız Hayat.....	75
Simyacı.....	78
Renklerin Dili I: Mavi-Sarı-Yeşilgiller.....	82
Renklerin Dili II: Beyaz-Gri-Siyahgiller.....	85
Renklerin Dili III: Kırmızı-Pembe-Morgiller.....	88
Yazarın Öyküsü.....	91
Sessiz ve Derinden.....	94
Yolcu Yolunda Gerek.....	97
Kubbelerin Altında.....	100
Cennetten Gelen.....	103
Matilde Anlatıyor.....	105
Hayatın Zahrad Damlası.....	108
Abidin Dino Usulü Ölüm.....	111
Başka Olur Şair Kavmi.....	114
Sanatçının Çilesi.....	117
Devrim Şairi Mayakovski.....	120
Ölüme El İnsaf.....	123
Bir Yüz... Bir Hayat.....	126
Aidiyetsizlikler Kraliçesi.....	129
Şairlerle Hasbıhal: Turgut Uyar.....	132
Şairlerle Hasbıhal: Cemal Süreya.....	135
Şairlerle Hasbıhal: Edip Cansever.....	138
Chagall'ın Ahlakı.....	142
Şairlerle Hasbıhal: Gülten Akın.....	145
Şairlerle Hasbıhal: Ece Ayhan.....	148
Şairlerle Hasbıhal: İlhan Berk.....	151
Şairlerle Hasbıhal: Birhan Keskin.....	154

AİDİYET

<i>Bu İnç E?</i>	159
Yalnızca	161
Hepsi Beş... ..	163
Tri Adet Van Poşet	166
Çocukluk Oyunları	169
Bu Gofret Başka Gofret	172
“Ermeni Sorunu”nun Ada Gezintisi	175
Göçmen Kuşlar Takvimi.....	178
Çember Zaman.....	181
Kibrit Çöpü	184
Simit Dedikleri	187
Dünyanın Tüm Gondolları.....	190
Gecelerde	193
Bir Gün Gelir De.....	196
Küçük Kızlar ve Babaları.....	199
Düş Zamanı Kahramanları.....	202
Büyüyünce Ne Olacaksın?	205

KIYAMET

Bir Varmış... Bir Yokmuş	211
Ve Günleri	214
Eşyalar	217
Işığını Söndürme Sakın	220
Kırk	223
Birdirbir Soruları.....	226
Meram, Mecal Vesaire.....	229
Acısın İstiyorum	232
Turist Otobüsü	235
Ben Utanayım.....	238

Yeni Kitap, Eski Hayat	241
Aradığım.....	244
Bulduğum.....	247
Çaba	250
Nar Yerine.....	253

CAN GÜVENLİĞİNİZ İÇİN BU BİNANIN ALTINDAN GEÇMEYİNİZ

Bizim buraların cumbalı evleri Avrupa kentlerinin o eski zaman yapılarına benzemez. Oralarda eski, üzerine titrenen, kente kişilik kazandırdığı düşünülen bir yaşam dokusudur. Buralarda ise cumbalı ev, kentin çelişkilerine çeşni tozudur.

Miyadını doldurmuş bir para birimi fazla değerlidir belki ama o değer in bugünkü koşullarda bir karşılığı olmadığı için de pul kadar değeri yoktur. Aynı mantıkla yola çıkacak olursak, kimi cumbalı evleri “âsâr-i atika” ilan eder, el sürmezler. Hesapta el sürülmeyecek denli değerlidir. Lakin el sürülmeye sürülmeye harabeye döner; yıkılabilecek denli değersizleşir.

Önce sesler kesilir. Çocuk sesleri, şenlikli sofraların kahkahaları, fasıllar ve kuş sesleri. Ağaçlar ölür arka bahçede. Sonra ahşap çürür için için, demir paslanır. Bunların hepsi zamanın acımasız ellerinde azar azar olur. Fark edilmez. Bir tek yaşlı bir kadın yüzü kalır sonunda camın kenarında. Cumbanın içinden vicdan gibi bakar. Sonra bir gün o da kaybolur.

Bir gün, tam da cumbanın altından koca bir kalas dayarlar o evin böğrüne, üzerinde bir uyarı ibaresiyle: “Can güvenliğiniz için bu binanın altından geçmeyiniz.”

Köşemin adına “Cumba” derken bütün bunları düşünmüş müydüm? Sanmam... Mutlu zamanların düşün-

cesi değil, imgesi hüküm sürer içinde. O imge de varlığı inkâr edilemeyecek kadar buraya ve şu âna aittir. Gençcik bir insana güvenilmiş, her hafta yazması için “Adını da sen koy” diye köşe emanet edilmiş. Bir başına ev tutmaya, yabancı bir ülkede sıfırdan hayat kurmaya benzer bir his vardı içimde yıllar önce. Gururlu başlangıçların pır pır eden heyecanı. Toy gençliğin gözü karalığı. Hani şu kaldırım taşlarında yay varmışçasına adımları havaya doğru esneten cinsten, hani bütün yokuşların açık denizlere vardığı... Zamanın ötesinden ve azıcık mesafeli bakabileceğimi hissettim hayata en çok. Ferahta olacağımı, öyle kalacağımı... Adını Cumba koydum...

O Cumba’da büyüdüm sonraki zamanda. Önceleri cümlelerim daha kocamandı, şu ağız dolusu cinsinden. Pek de muzipti üstelik. Derken öğrenmeye başladım. Haber, manşeti, başyazıyı, Ermeni toplumunu, diasporayı, memleketi, insanı, kültür mirasını, doğayı, kâinatı... Birlikte yola çıkılan gazetenin ne kadar bıçak sırtı bir konumda olduğunu. Kendisini var eden tüm kimliklerle yârenleşirken bazı haftalar ne denli sınındığını gençcik varlığımın. Siyaseti, tarihi, kültürü, bugünü paylaşmanın şifrelerini ve o şifreler içinde hep hakiki kalmanın hikmetini.

Bana Cumba’yı veren adam, daha o gazete kimsenin aklında bile yokken bir öykü yarışmasının ödül törenine gelmişti. Beni tanımıyordu ama ailem gibi sevinmiş başarıma... O sevinci paylaşmaya gelmişti. Elinde kocaman bir paket. *Fol* dergisi çıkıyordu o yıllarda, onu hediye etmişti. Paket onun dağ gibi cüssesine, kocaman ellerine uyumluydu da bana verince pek âlem durmuştu. O da gözünün içindeki bir yıldızcığa kadar gülmüş, “Bu hediye de senin boyun kadarmış,” demişti.

Hayatım boyumu aşanlarla belirlendi. Röportaj için gittiğim o gazetede, bir göz kırpımlık anda çalışan oldum. Kendi röportajım yayımlandığında ben de haber yapmayı öğreniyordum bir köşede.

Ya da şöyle diyelim; sorumluluklarım arta arta çalıştım da hiç çalışma hayatım olmadı aslında. Ben bir cumbaya, kuş yuvasına konmuş bulundum.

Yıllar yılı kapalı bir cemaat kimliğiyle yaşamış Ermeni toplumunun kimi zaman gonca gül gibi açılmasına, kimi zaman zakkumlaşmasına tanıklık ettim. Bana Cumba'yı veren adamın varlığı, bir karar vermeyi dayatıyordu sanki herkese. Ortada durup idare edemiyordun. "Kol kırılır yen içinde kalır," diyenler ile "Kaybetmekten korkacak bir şey yok, her şeyimiz ortada," diyenler diye bölünüyordu misal. Büyük toplum da sancılanıyordu. "Kim bu densiz, haddini bildirmeli," diyenler ile "Ne müthiş adam. Helal olsun. Hiç böyle bilmiyorduk biz," sesleri birbirine karışıyordu. Bizimse aldığımız yoktu. Gerçek, çevreye göre değişen yanardöner bir şey değildir, öyle değil mi?

"Sebat, Agos'un bulunduğu apartmanın adı. Her sabah kabartma harfleriyle karşıma dikildiği için 'vicdanın sesi' olma özelliğine sahip. Sebat, yılmadan yorulmadan bir noktada durma anlamına geliyor. Bu duruş, yerinde saymayla ilgisi olmayan, daha çok durulması olanaklı görülmemeyen zorlu noktalarda inatla ayak diremek anlamında. Agos şimdi Sebat Apartmanı'nda," diye yazmışım bir keresinde. Saksı Han'dan Sebat Apartmanı'na terfi etmişiz. Her eşik yeniliktir. İstesen de istemesen de değişir günlük faaliyetlerin. Gelen giden arttı, söylenen sözün hükmü arttı. Derken o koca adamın varlığı memleket yüzölçümünden taştı. Korktular hakikatin kudretinden, sahicinin isabetinden. Korktular onun yüreklere ulaşan hitabetinden, sorulmadık soru verilmedik yanıt bırakmayan samimiyetinden ve tabii deli cesaretinden.

Oysa cesaret korkmamak değildir. Cesaret, korkuna rağmen devam etmektir. Yoksa, elbette hissedersin çemberin daralmasını, bir şehrin açık hava hapisanesine dönüşmesini. Ama ihtimalini kabullenerek yaşayamayacağın şeyler de vardır. O ihtimali emeğin, ümidin, iyiliğin

altına itiştiriverir, ancak gecenin zifirisinde hortlamasına müsaade edersin. Sabaha yeniden unutmak üzere. Anımsatıldığında kara mizaha vurmak üzere; çünkü ağlatan mutlulukların tersi gülünesi acılardır.

“Beni öldürürler mi sence Karakaşlı?”

“Öldürüp de ünlü yıldız mı yapacaklar? Hem en tı-kandıkları noktada yine senin bir sözünden medet umuyorlar.”

Korkmaya korktuğun şeyler de vardır. Başına geldiğinde, başına getirildiğinde artık sen tüm korkularını korkmuş olursun.

Öldürdüler... Öldüresiye korktuklarını öldürdüler. Sebat ettiğimiz yerde.

Mevsimler gıyaben geçer, acının uyuşturan yanı da çekilirken hayatından, yağma edilene inat bir şeye tutunursun çaresiz. Tutunacaksın ki kalkabileceğin ayağa ve sebat edilen yerden adımını atabileceğin ileriye doğru. O bedeli canla ödenmiş sözleri yepyeni cümlelerle birleştirebileceğin. Devamını getiresin, söz yarım kalmasın diye. Sana dünya içinde dünya vermiş insana ayıp olmasın diye.

Nice zaman sonra elime aldığım on bir yılıma tutundum. Kendi zeminime en sağlam taş ettiklerimi getirip önünüze sundum. İşte buyum. Bu eksi hayat.

Bir daha kimse bir cumba vermeyecek bana. Ama tersi de geçerli. Kimsenin de böyle cumbası olmamıştı. Verileni sunuyorum yağmalanana nispet. Bu çarpı ölüm.

Kendime diyemediğimi sana nasıl diyecektim. İyi ki de, “Öldürürler,” diyememişim. İyi ki tam da duymayı beklediğin, inanmayı istediğin gibi vermişim yanıtı.

Cumba, on bir yılıma ve ömür diye yaşayacağım kadarına kattıklarının kanıtı.

Son nefesime kadar, sağ olasın Hrant’ım...

Kuru kalabalıklar tehlikelidir çünkü özsuyu çekilmiş insanlar bir çırayla tutuşur ve ortalık yangın yerine döner. Kalabalıkları kuruluktan kurtaransa çoğu zaman akışa karşı yol alan tek tek bireyler olur. Onların soruları eşliğinde sorgulamayı, yanıt aramayı, hatırlamayı ve hatalardan ders almayı deneyimleyen kitleler, artık kuru kalabalık değil bireylerden oluşan tertemiz bir insan topluluğu, insan soyunun yüz akıdır. Ama yazık ki çoğu zaman bu kuruluktan çıkmanın bedeli, ilk toplu gözyaşının, kendini feda eden birey uğruna akıtılmasıdır. Hiçbir ıslaklık da bu kadar yakıcı olmaz.

Öyküleri, şiirleri kadar köşe yazılarıyla da adından söz ettiren Karin Karakaşlı'nın 1996-2008 arasında Agos'ta yayımlanan yazıları *Cumba*'da bir araya geldi. Unutmamak, hatırlamak ve hatırlatmak için.

